

STORTINGET

Innst. 103 L

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Prop. 10 L (2022–2023)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for Ekstremismekommisjonen

Til Stortinget

Sammendrag

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i proposisjonen fram forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for Ekstremismekommisjonen.

Kommisjonen skal fremme anbefalinger for å forbedre landets evne til å forebygge radikaliserings og fremvekst av ekstremisme. I forbindelse med dette skal kommisjonen belyse ulike forhold som har gitt grobunn for fremvekst av radikaliserings og ekstremisme i Norge i nyere tid, og hvordan dette kan forebygges bedre framover. For bedre å forstå hvordan ekstremisme kan oppstå, skal kommisjonen gjennomgå og vurdere alvorlige saker som omhandler ekstremisme. Saksgjennomgangen skal, sammen med kommisjonens øvrige arbeid, gi grunnlag for anbefalinger som kan bidra til at fremtidige tilfeller forebygges og forhindres, og i den forbindelse belyse hva de offentlige tjenestene trenger i framtiden for å forebygge at lignende hendelser skjer igjen.

Lovforslaget skal gi Ekstremismekommisjonen tilgang til informasjon som er nødvendig for at kommisjonen skal kunne utføre sine oppgaver på en best mulig måte. Forslaget inneholder regler om informasjonstilgang, taushetsplikt, rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger for kommisjonen og forbud mot at

opplysninger kommisjonen mottar, kan brukes som bevis i senere rettssaker m.m. Det foreslås ikke at det etter loven skal gjelde noen opplysningsplikt overfor kommisjonen.

Departementet har i arbeidet med lovforslaget lagt vekt på å ivareta enkeltindividets personvern og andre hensyn som begrunner at informasjon kan være underlagt taushetsplikt, og samtidig sikre at kommisjonen skal kunne utføre arbeidet på en funksjonell og effektiv måte.

Ved utformingen av lovforslaget har departementet sett hen til hvordan lignende spørsmål har blitt regulert ved nedsettelse av utvalg og kommisjoner med sammenlignbare mandat og oppgaver. Det vises i proposisjonen blant annet til reguleringen av tilsvarende spørsmål for Barnevoldsutvalget, Partnerdrapsutvalget, Navgranskingsutvalget og Koronakommisjonen, jf. henholdsvis lov 27. mai 2016 nr. 13 om informasjonstilgang m.m. for Barnevoldsutvalget, lov 29. november 2019 nr. 75 om informasjonstilgang m.m. for Partnerdrapsutvalget, lov 20. desember 2019 nr. 85 om informasjonstilgang mv. for utvalget for ekstern granskning av saken knyttet til feilaktig praktisering av adgangen til å motta sykepenger, arbeidsavklaringspenger og pleiepenger ved opphold i et annet EØS-land og lov 4. desember 2020 nr. 136 om informasjonstilgang m.m. for den uavhengige kommisjonen som skal gjennomgå og evaluere myndighetenes håndtering av covid-19-pandemien i Norge (Koronakommisjonen). Departementet har samtidig tilpasset lovutkastet til Ekstremismekommisjonens arbeid og mandat.

I proposisjonens kapittel 2 gis en omtale av bakgrunnen for lovforslaget – om kommisjonens oppnevning og sammensetning, om kommisjonens mandat,

om kommisjonens behov for opplysninger og om høringen.

I proposisjonens kapittel 3 gis en omtale av gjeldende rett – om taushetsplikt generelt, om forvaltningsloven, om offentleglova, om personopplysningsloven og personvernforordningen, om arkivregelverket, om sikkerhetsloven, om Rundskriv G-4875 «Regler for granskingskommisjoner», om bevisopptak for domstolene og om Grunnloven og menneskerettighetene.

Under hvert av kapitlene 4 til 13 i proposisjonen gis først en omtale av forslaget i høringsnotatet, videre omtales høringsinstansenes syn og deretter departementets vurderinger.

I proposisjonens kapittel 4 gis en omtale av behovet for en lovregulering.

I proposisjonens kapittel 5 omtales nærmere hvilke saker kommisjonen skal se på.

I proposisjonens kapittel 6 gis en omtale av lovens formål og geografiske anvendelsesområde.

I proposisjonens kapittel 7 omtales adgangen til å gi opplysninger til kommisjonen. Det fremkommer at det er en adgang, men ikke plikt til å gi opplysninger til kommisjonen. Nødvendighetskriteriet omtales. Det omtales hvem som kan gi taushetsbelagte opplysninger, og det fremkommer at loven vil være et supplerende rettsgrunnlag for utlevering og innhenting av opplysninger. Videre omtales tilgang til gradert informasjon og taushetsplikt som følge av privatrettslig avtale eller mellomstatlig overenskomst, arbeidsgivers styringsrett mv.

I proposisjonens kapittel 8 gis en omtale av taushetsplikt for medlemmene av kommisjonen m.m. Det gis nærmere omtale av hvilken taushetsplikt som skal gjelde, om plikt til å avverge straffbare forhold, opplysningsplikt til barnevernet m.m., om taushetspliktens varighet, om straffansvar for brudd på taushetsplikten, om presentasjon av materiale og innsyn etter offentleglova og om behandling av klager etter offentleglova.

I proposisjonens kapittel 9 gis en omtale av behandling av personopplysninger. Det gis nærmere omtale av hjemmel for behandling av personopplysninger, om at kommisjonen må foreta en personkonsekvensvurdering, særlig om den registrertes rett til innsyn og om unntak fra rett til innsyn etter personvernforordningen § 15 dersom det krever en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn.

I proposisjonens kapittel 10 gis en omtale av forbud mot bruk av opplysninger i senere straffesak, sivil sak eller tilsynssak.

I proposisjonens kapittel 11 omtales arkivering, avgrensning og kassasjon.

I proposisjonens kapittel 12 gis en omtale av tidsavgrensning for deler av loven.

I proposisjonens kapittel 13 gis en omtale av forholdet til Grunnloven og menneskerettighetene: om retten

til privatliv – Grunnloven § 102 m.m., om tilbakevirkende kraft – Grunnloven § 97 og om uskyldspresumpsjonen.

I proposisjonens kapittel 14 fremkommer blant annet at lovforslaget i liten grad vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

I proposisjonens kapittel 15 er det merknader til de enkelte paragrafene.

Det foreslås i lovens § 9 at loven trer i kraft straks.

Det vises til proposisjonen for nærmere omtale av forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Kari Mette Prestrud, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, og fra Rødt, Tobias Drevland Lund, viser til proposisjonen.

Komiteen vil vise til at i mandatet til Ekstremismekommisjonen fremkommer følgende:

«Det tas sikte på å fremme et lovforslag for å gi tilstrekkelig tilgang til taushetsbelagte opplysninger til kommisjonen og dens sekretariat, samt å gi et rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger.»

Komiteen viser til at lovforslaget som behandles i denne innstillingen, vil gi Ekstremismekommisjonen nødvendig informasjonstilgang for sitt arbeid.

Komiteen vil vise til mandatet for kommisjonen og at kommisjonen skal fremme anbefalinger for å forbedre landets evne til å forebygge radikaliserings og fremvekst av ekstremisme. I forbindelse med dette skal kommisjonen belyse ulike forhold som har gitt grobunn for fremvekst av radikaliserings og ekstremisme i Norge i nyere tid, og hvordan dette kan forebygges bedre fremover. For bedre å forstå hvordan ekstremisme kan oppstå, skal kommisjonen gjennomgå og vurdere alvorlige saker som omhandler ekstremisme. Saksgjennomgangen skal, sammen med kommisjonens øvrige arbeid, gi grunnlag for anbefalinger som kan bidra til at fremtidige tilfeller forebygges og forhindres, og i den forbindelse belyse hva de offentlige tjenestene trenger i fremtiden for å forebygge at lignende hendelser skjer igjen.

Komiteen vil vise til at lovforslaget skal gi Ekstremismekommisjonen tilgang til informasjon som er nødvendig for at kommisjonen skal kunne utføre sine

oppgaver på en best mulig måte. Komiteen viser videre til at forslaget inneholder regler om informasjonstilgang, taushetsplikt, rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger for kommisjonen og forbud mot at opplysninger kommisjonen mottar, kan brukes som bevis i senere rettssaker m.m. Komiteen merker seg at det ikke foreslås at det skal gjelde noen opplysningsplikt overfor kommisjonen.

Komiteen vil understreke at det i lovforslaget og proposisjonen er lagt vekt på å ivareta enkeltindividets personvern og andre hensyn som begrunner at informasjon kan være underlagt taushetsplikt, og samtidig sikre at kommisjonen skal kunne utføre arbeidet på en funksjonell og effektiv måte.

Komiteen merker seg at regjeringen ved utformingen av lovforslaget har sett hen til hvordan lignende spørsmål har blitt regulert ved nedsettelse av utvalg og kommisjoner med sammenlignbare mandat og oppgaver. Komiteen vil i den sammenhengen vise til blant annet reguleringen av tilsvarende spørsmål for Barnevoldsutvalget, Partnerdrapsutvalget, Nav-granskingsutvalget og Koronakommisjonen.

Komiteen vil vise til at loven knyttet til Koronakommisjonens arbeid er den siste av disse lovene. Komiteen merker seg at loven om informasjonstilgang for Ekstremismekommisjonen i stor grad er lik loven om informasjonstilgang for Koronakommisjonen, men skiller seg på noen punkter, og viser til proposisjonen, hvor lovforslaget om informasjonstilgang for Ekstremismekommisjonen er gjort rede for.

Komiteen slutter seg til lovforslaget.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til høringsinnspill fra Mediebedriftenes Landsforening, Norsk Redaktørforening, Norsk Journalistlag og Norsk Presseforbund, som ønsker at kommisjonen pålegges en plikt til å publisere sin journal løpende på internett, fortrinnsvis på den etablerte plattformen eInnsyn. Disse medlemmer deler disse høringsinstansenes vurdering av offentlighetens interesse for kommisjonens arbeid og åpenhet rundt dette arbeidet. Disse medlemmer understreker at en offentlig journalføring fortsatt vil gi anledning til å unnta innsyn i selve dokumentene og slik sett ikke vil true fortroligheten som ligger til grunn for kommisjonens arbeid.

Disse medlemmer viser til departementets vurdering, der departementet påpeker at kravet om elektronisk tilgjengelig journalføring er regulert i offentligforskrifta § 6, som departementet aldri har latt tre i kraft, dette til tross for at 14 år har gått og den opprinnelige, tekniske begrunnelsen for å la paragrafen hvile har falt bort for flere år siden. Disse medlemmer mener dette understreker viktigheten av at departementet lar paragrafen tre i kraft så raskt som mulig.

Disse medlemmer viser til justisministerens svar på skriftlig spørsmål stilt av representant Seher Aydar 31. august 2022:

«Spørsmålet om ikrafttredelse av offentligforskrifta § 6 er nå til vurdering i departementet. På bakgrunn av den tiden som har gått siden vedtakelsen, kan det også være aktuelt å vurdere enkelte justeringer før paragrafen eventuelt tre i kraft.»

Disse medlemmer imøteser departementets vurdering så snart som mulig.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om informasjonstilgang m.m. for Ekstremismekommisjonen

§ 1 Formålet med loven

Formålet med loven er å gi Ekstremismekommisjonen, oppnevnt av Kongen i statsråd 10. juni 2022, tilgang til opplysninger som er nødvendige for å få utført kommisjonens arbeid i henhold til mandatet, og å gi kommisjonen adgang til å behandle disse opplysningene.

§ 2 Lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen

Loven gjelder på Svalbard og Jan Mayen.

§ 3 Adgang til å gi opplysninger til kommisjonen

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt gi Ekstremismekommisjonen de opplysningene som er nødvendige for at kommisjonen skal kunne utføre sine oppgaver. Opplysninger som er framkommet ved kommunikasjonskontroll, kan bare utleveres dersom de inngår i en rapport eller analyse og de ikke inneholder individualiserende kjennetegn.

Informasjonstilgangen etter første ledd omfatter ikke opplysninger som er sperret etter politiregisterloven §§ 50 eller 51.

Kommisjonen kan ikke pålegge noen å gi opplysninger etter første ledd.

§ 4 Taushetsplikt

Medlemmene i Ekstremismekommisjonen og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 g. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder ikke.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Det samme gjelder etter at materialet er avlevert til arkivdepot for de som er ansatt i eller som utfører arbeid eller tjeneste for arkivdepotet.

§ 5 *Behandling av personopplysninger mv.*

Ekstremismekommisjonen kan behandle personopplysninger som er nødvendige for formålet med kommisjonens arbeid uten samtykke fra dem opplysningene gjelder. Dette gjelder også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Retten til innsyn etter personvernforordningen artikkel 15 gjelder ikke så langt det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn.

Kommisjonen er behandlingsansvarlig fram til kommisjonen har avsluttet sitt arbeid. Arkivdepot er behandlingsansvarlig for materiale som avleveres dit.

§ 6 *Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i senere straffesak, sivil sak eller tilsynssak*

Opplysninger som Ekstremismekommisjonen mottar i medhold av § 3, kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak eller som dokumentasjon

i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner.

§ 7 *Klageinstans etter offentleglova*

Ved klager på Ekstremismekommisjonens avgjørelser etter offentleglova er departementet klageinstans. Det samme gjelder for klager på avgjørelser etter offentleglova som gjelder kommisjonens arkiv etter at arkivet er avlevert til arkivdepot.

§ 8 *Avlevering og kassasjon av dokumenter*

Når Ekstremismekommisjonen har avsluttet sitt arbeid, skal det gjennomføres arkivavgrensning av kommisjonens dokumentmateriale. Materiale som omfattes av arkiveringsplikten eller bevaringsplikt etter reglene i arkivlova med forskrifter, skal avleveres til arkivdepot. Materiale som ikke skal arkiveres eller bevares, skal kasseres.

§ 9 *Ikrafttredelse og opphør*

Loven trer i kraft straks.

§ 3 og § 5 første og andre ledd oppheves når Ekstremismekommisjonen har avsluttet sitt arbeid, og § 5 tredje ledd blir da første ledd.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 1. desember 2022

Lene Vågslid

leder og ordfører